

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р ИВАН ЗАХАРИЕВ СЪЛОВ
относно качествата на дисертационния труд на
ТОШЕ БЛАГОЙ ПАНОВ, на тема
„Трафикът на хора според законодателствата
на Република България и Република Македония“,
обсъден и предложен за защита от разширен
катедрен съвет на катедра „Публичноправни
науки и публичен мениджмънт“ към
Правно-историческия факултет на Югозападния
университет „Неофит Рилски“ Благоевград, с оглед
получаване на образователната и научна степен
„доктор“

Темата на дисертационния труд безспорно е актуална, тя е както с теоретично, така и с практическо значение. Докторантът правилно е подходил към изследването ѝ. Много удачни са констатациите му, че „Трафикът на хора не е просто вид престъпление. Той е вид светоглед и отношение към човека.“, както и това, че този вид престъпления, освен че се явяват заплаха за социалния ред, „... крият някои истини за тъмната страна на социалната еволюция.“ Затова и насоката на изследването на докторанта е да се намерят най-добрите решения за превенция на тези престъпления, и да се създадат предпоставки за тяхното намаляване до един възможен минимум, което обуславя и социалното значение на труда.

Предмет на изследването е теоретичното и емпиричното проучване на престъплението трафик на хора, вкл. и като част от транснационалната

организирана престъпност, като стремежът на докторанта е бил да обедини, доколкото това е било възможно, теоретичния и емпиричния подход.

В съответствие с него докторантът си е поставил цел и задачи на изследването. Целта е постигната, а задачите са успешно изпълнени.

Използвани са класическите изследователски методи.

Трудът е в обем от 252 страници, структуриран в увод, две глави и заключение.

Глава първа е посветена на теоретичното изследване на престъпния феномен „трафик на хора“. Разгледани са понятията за организирана престъпност, вкл. в транснационалните ѝ измерения, както и трафик на хора в неговите исторически, социално-политически и икономически измерения. В параграф втори на главата е анализирана материалноправната уредба на трафика на хора според законодателствата на Република България и Република Македония. Докторантът е стигнал до извода за наличието на определено сходство, тъй като и двете държави са приели съответните международни актове, уреждащи тази материя, като е показал добра информираност в тази насока.

Глава втора е посветена на противодействието срещу трафика на хора в Република Македония. Тази част на изследването е предимно емпирична, като докторантът се е позовал на множество статистически данни, както и на интервюта с магистрати, адвокати и служители на МВР, на основата на които е стигнал до съответните изводи и препоръки с оглед усъвършенстване на законодателството. Особен интерес представлява виждането за „Юридическото лице – субект на трафик на хора“. Докторантът се позовава на промени в наказателния закон на Република Македония от 2004 г., които предвиждат наказание глоба за юридическо лице, ако то е извършител на престъплението трафик на хора. Същевременно докторантът обръща внимание и на показателния факт, че липсва дори и едно осъждане на юридическо лице. Той се докосва до един фундаментален въпрос - може ли юридическо лице да е субект на престъпление, да носи наказателна отговорност, може ли една абстракция /каквато е юридическото лице/ да прояви вина. Терминът „корпоративна

наказателна отговорност“ е просто един безсъдържателен евфемизъм, прикриващ истинската дефиниция – колективна наказателна отговорност. Този въпрос разбира се не е предмет на изследването, но добре би било, доколкото се докосва до него, докторантът да е изразил и еднозначно мнение по въпроса.

Друг въпрос от особено важно значение, който се засяга от докторанта, е въпросът за специалните разузнавателни средства. Видно е, че и в Република Македония стоят същите проблеми, както и у нас, което вече говори, меко казано, за тяхната изключително съмнителна доказателствена стойност. Но и по този въпрос докторантът не е взел категорично отношение, което би било добре, въпреки че и той е встрани от темата му.

Тези бележки не променят положителното ми отношение към труда.

Докторантът е направил редица адекватни препоръки както от теоретично, така и от практическо естество, както и предложения „de lege ferenda“ с оглед усъвършенстване на македонското законодателство, а някои от тях са от принципно естество с оглед материята на трафика на хора.

Ползван е богат литературен апарат по темата, има и достатъчно количество публикации по нея.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на докторанта ТОШЕ БЛАГОЙ ПАНОВ на тема „Трафикът на хора според законодателствата на Република България и Република Македония“ отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което предлагам на научното жури да му даде образователната и научна степен „доктор“, професионално направление 3.6-право, научна специалност: наказателно право.

София

25 .01 2014 г.

Рецензент:

/проф. д-р Иван Сълов/